

Kryžiokraisčio II šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

Ciūniškių šaltinis

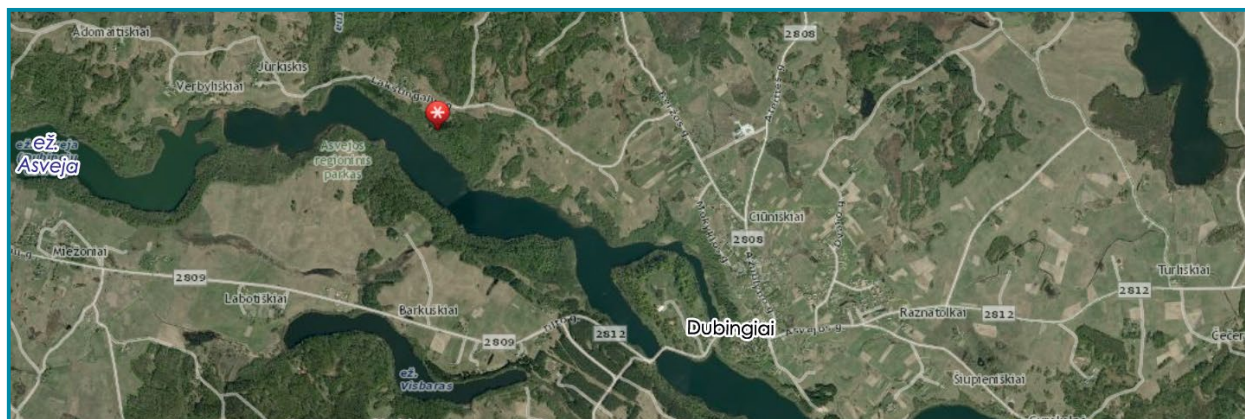
Koordinatės

LKS: 590966; 6104589

Adresas

Molėtų r. sav.,
Dubingių sen.,
Ciūniškių kaimavietės
vakariniai paribiai
Iš Dubingių miestelyje
atsišakojančio Dubingių–
Bijutiškio rajoninio kelio
(žvyrkelio) sukti į vakarus
lauko keliuku per Ciūniškius
link Verbyliškių, šiauriniu
Asvejos apyežeriu. Nuo
Ciūniškių buvusių fermų kiemo
važiuoti apie 1,5 km ir leistis
kairėn šlaitu link Asvejos.
Neprivažiuavę Verbyliškių
perėję laukymės pievą
ežero šlaito miškelyje rasime
Kryžiokraisčio (II) šaltinį,
besiliejančį apie 150–170 m
nuo atvedusio keliuko (į
pietvakarius) arba apie
100 m į šiaurės rytus nuo
ežero. Dar kitas, vadinamas
Kryžiokraisčio šaltiniu, tūno
tame pat ežero šlaite apie
430 m į šiaurės vakarus nuo
apibūdinamojo (antrojo),
ties Verbyliškių etnografinė
sodyba

Asvejos regioninis parkas,
Asvejos hidrografinis draustinis

Aplinka

Beveik visą pietinę Rytų Aukštaičių aukštumos dalį skersai kerta raiškus dubaklonis, savo ŠV išsišakojusiu galu įsirižęs į Dubingių–Bijutiškio kalvotos moreninės aukštumos tarpkalves, o gausiau ežerėlių prikaišiotu ir į PR žemėjančiu dugnu pradubęs Joniško fluvioglacialinio duburio pietiniame pakraštyje. Rininis klonis driekiasi ištisus 60 km, yra nepalyginti ilgesnis už visą Asvejos ežerą (1015 ha), kuris išsivinguriavęs net per 29 km.

Kryžiokraisčio (II) šaltinis atsiveria iš lėkštos raguvos pakraštyje prasidedančios trumpos griovos smaigalio. Ištaka apie 156 m NN aukštyje, viršutinėje šlaito dalyje. Duburiuke, kiek žemiau pelkutės dvi menkai srovenančios tėkmės susilieja į bendrą ir pietų kryptimi nuskuba į Asveją. Nuo pat versmės smarkiai šlaitu žemyn grimztanti išplova nusprūsta

net apie 17 metrų. Gruntinio vandens ištaka atsiran-da molingų ir birių nuosėdų sąlyčio vietoje. Duburio ir išplovos dugne atsidengia šviesiai rudas minkštai plastingas, kiek giliau standus moreninis priemolis, duburiuko krantelyje susiklojęs žvyras. Iš paskutinio silpnai besisunkiantis vanduo ir atveria šaltiniavimą.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinis nekaptuotas, sunkiai randamas, nėra nuoro-dų. Jis veržiasi paežerės šlaito įlinkio duburėlyje su priemolio dugnu, iškart po žvirgždingu kranteliu. Būdamas atokesnėje vietoje nėra lankomas. Vanduo veržiasi iš dviejų pagrindinių silpnų židinių. Ištakų vietoje išplauti keli stambūs rieduliai. Labai stačiai besileidžiančios griovos su išplova šlaitai 5–8 m aukščio. Aplink šaltinį auga baltalksniai ir kiti la-puočiai.

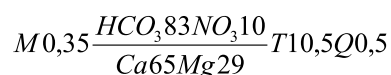
Vandens fizikinės savybės

Vanduo užsistovi duburiuke, pasidrumstęs, bekvapis, nematyti geležies nuosėdų. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-04-29) vanduo buvo 9,9–10,1 °C temperatūros (saulės šildomas šlaitas), neutralus (pH = 7,05–7,15). Savitasis elektros laidis (SEL = 425 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = +168 mV), deguonies (O₂ = 6,29 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (354 mg/l), santykinai kietas (bendrasis kietumas 4,05 mg-ekv/l), pasižymi karbonatiniu, lengvai pašalinamu kietumu. Jame aptikta padidėjusi nitrato koncentracija, siekianti 28,53 mg/l. Vandenyje ištirpusios geležies kiekis labai didelis ir siekia 5,65 mg/l.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	354		
Sausoji liekana 180 °C	238		
Bendrasis kietumas		4,05	
Karbonatinis kietumas		3,80	
Nekarbonatinis kietumas		0,25	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	6,29	0,18	3,91
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	7,69	0,16	3,48
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	231,88	3,80	82,61
Nitritai, NO ₂ ⁻	0,07	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	28,53	0,46	10,00
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	3,10	0,13	3,01
Kalis, K ⁺	5,33	0,14	3,24
Kalcis, Ca ²⁺	56,05	2,80	64,81
Magnis, Mg ²⁺	15,16	1,25	28,94
Amoniakas, NH ₄ ⁺	0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,70		
Permanganatinis skaičius, mg O/l			
Bendroji geležis, mg/l	5,65		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	408		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Nėra.

Tipas

Krentantis, griova atvertas paežerės šlaitas

Režimas

Nuolatinio veikimo, ištaka labai menka sausmečiu

Vandeningumas

Vizualiai mažo vandeningumo (nereikšmingo debito, 0,1–1 l/s arba iki kelių m³/h)

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis, nitratinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2014